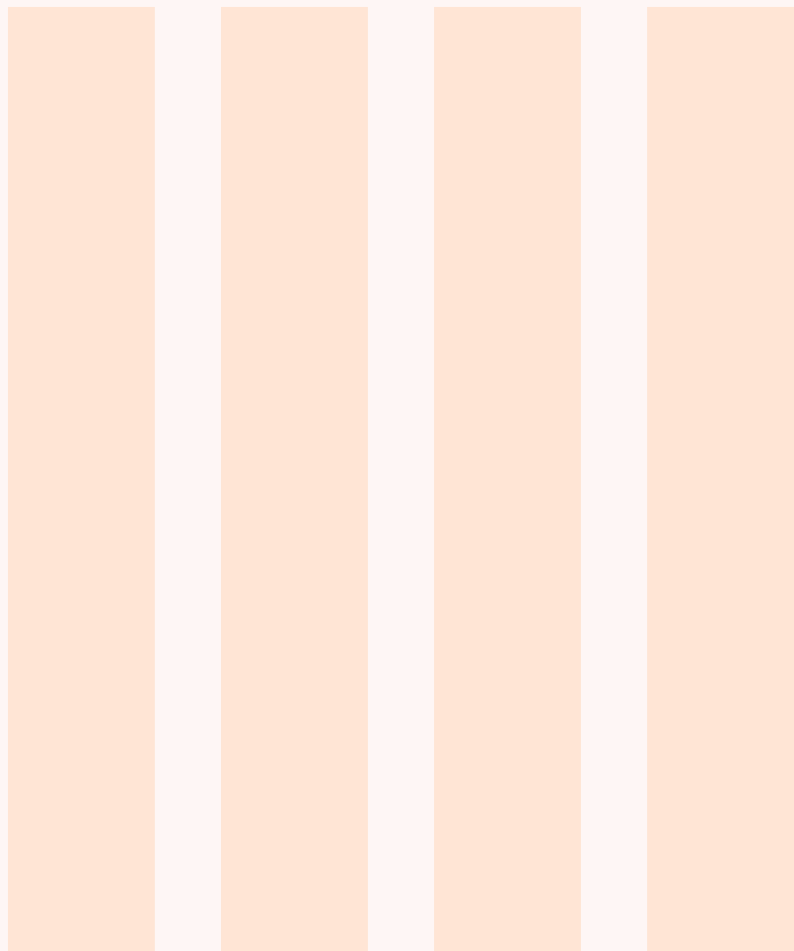

Verksamhetsberättelse 2022

C.A.N

Innehåll

”Mycket energi och aldrig trist”	3
CAN:s 2022 i siffror	4
Stöd till det regionala och lokala förebyggande arbetet	5
Omvärld	7
Ungdomar	9
CAN i media	10
Rapporter och metodutveckling	12
Forskning på CAN	13
Kompetensutveckling, arbetsmiljö och jämlikhet	14

**Centralförbundet för alkohol-
och narkotikaupplysning,
CAN**

27 april 2023

”Mycket energi och aldrig trist”

När det så är dags att skriva verksamhetsberättelsen för 2022 är vi redan med full fart inne i 2023 och alla dess aktiviteter. Då är det inte alltid så lätt att ”komma ihåg” allt som hände för flera månader sedan. För att friska upp minnet brukar jag plocka fram jultalet till medarbetarna. Vad sa jag där i december och hur summerade jag året?

Om år 2021, med pandemin, var som att dansa tango, det vill säga att det går framåt och bakåt och runt en liten stund och att det sedan är stopp, kan 2022 jämföras med att dansa jenka. Det har varit ett lagarbete. Allt och alla hänger ihop i en lång rad och

framför allt – det är mycket energi och det är aldrig trist. Och det är just vad som verkligen kännetecknar arbetet på CAN!

I den här verksamhetsberättelsen för år 2022 lyfter vi ett axplock av allt vi gör och allt som har hänt: rapporter och stora undersökningar, webbsändningar, webinarier, konferenser, många möten, montrar, webbsidor, forskning, disputationer, årsmöten, administration av forskningsråd, KULA, prismetning och mycket, mycket mer....

Allt vi gör syftar till att följa och beskriva utvecklingen inom ANDTS-området och att förmedla kunskap. Att våra målgrupper använder kunskapen och att vi är en säker källa.

Så med detta vill jag säga – stort tack till er alla för det här året! Stort tack till alla medarbetare, medlemsorganisationer, länsombud, styrelsen och alla övriga samarbetsparter. Nu blickar vi med tillförsikt vidare mot 2023 och allt spännande som vi har framför oss.

Charlotta Rehnman Wigstad, direktör för CAN

Stockholm april 2023

CAN:s 2022 i siffror

66

föreläsningar

3

webbsändningar

9

större
nationella
konferenser

1

webbinarium

3000

personer har sett webbsändningar

1053

omnämningen i media

2

nya medlemsorganisationer

5000

personer har tagit del av filmer

469 000

besök på Drugsmart.se

2

nationella
utbildningar
inom ANDTS

9

kommuner har
medverkat i KULA

7

vetenskapliga
artiklar

3

remissyttranden

10

CAN-rapporter

3

fokusrapporter

5

andra rapporter/PM

4

skoluppdragsrapporter

1

kortfaktablad

Stöd till det regionala och lokala förebyggande arbetet

KULA – Kunskapsbaserat stöd i utvecklingen av det lokala ANDT-arbetet

Genom KULA (Kunskapsbaserat stöd i utvecklingen av det lokala förebyggande arbetet) erbjuder CAN kartläggningar av ANDTS-situationen i län och kommuner. Inom ramen för KULA presenteras även ett preventionsindex, som är ett mått på omfattningen av kommunernas lokala ANDT-förebyggande arbete. Under 2022 påbörjades ett arbete att även inkludera indikatorer kring brott. På så sätt kan kommunerna få stöd i sitt arbete med lägesbilder för det brottsförebyggande arbetet.

Under 2022 har två län deltagit i KULA: Gotlands län (1 kommun) och Västra Götalands län (7 kommuner). Därutöver har Upplands Bro kommun deltagit i KULA.

Urval av uppdragsrapporter

Krav på alkoholpolicy i idrottsföreningar

På uppdrag av Systembolaget genomförde CAN under våren 2022 en enkätundersökning i Sveriges kommuner. Syftet var bland annat att få en bild av om kommunerna ställer krav på förekomst av alkoholpolicy i de idrottsföreningar som får finansiellt stöd från kommunen. Dessutom ingick frågor om i vilken utsträckning dessa alkoholpolicyer fokuserar på barn som far illa av vuxnas drickande.

Alkoholvanor hos äldre 2004–2021

Under 2022 tog CAN fram ett kunskapsunderlag åt Systembolaget som en del i ett digitalt kunskapspaket om alkohol och äldre. Syftet med kunskapsunderlaget var att, utifrån Monitormätningarna, beskriva utvecklingen av äldre personers alkoholvanor under perioden 2004–2021.

Ungas alkoholanskaffning via sociala medier

På uppdrag av Systembolaget genomfördes en undersökning bland ungdomar i åldern 16–21 år i syfte att ta reda på om sociala medier har någon betydelse för hur man får tag på alkohol.

Vem kan man lita på?

På uppdrag av Länsstyrelserna och Systembolaget genomfördes våren 2022 telefonundersökningen "Vem kan man lita på?" Ett slumpmässigt urval av 500 respondenter födda 2006 och 500 respondenter födda 2004 intervjuades (motsvarar grundskolans år 9 respektive gymnasiets år 2).

Syftet med undersökningen var att öka kunskapen om vilka olika typer av medier unga använder, vilka frågor de upplever som känsliga att diskutera med andra, hur de skulle söka information och/eller råd och stöd om de behöver det i känsliga frågor, samt om minderårigas källor för att få tag i alkohol. Rapporten färdigställdes i december 2022 och släpptes efter årsskiftet.

CAN:s nationella skolundersökning – uppdragsundersökningar

Externa uppdragsgivare kan beställa regionala eller lokala datainsamlingar i samband med CAN:s nationella skolundersökning. År 2022 genomfördes fyra uppdragsundersökningar: Västra Götalandsregionen, Göteborgs stad, Gävleborgs län och Gävle kommun.

Omvärld

Medlemsorganisationer, länsombud och länssamordnare

Genom aktiv samverkan med medlemsorganisationer och länsombud har kunskapen från CAN använts och spridits som ringar på vattnet. Samverkan har också gett oss möjlighet att inhämta kunskap om förutsättningar och villkor för det förebyggande arbetet runt om i Sverige och inom organisationerna. Vi har samverkat i dialogmöten, aktiviteter och i vår uppskattade grundkurs i ANDTS-prevention med deltagare bland annat från medlemsorganisationerna.

Vi har också rekryterat nya länsombud med förankring i ANDTS-arbetet, förnyat styrdokument och genomfört introduktionsdagar för nytilkomna i CAN:s nätverk som består av länsombud och kontaktpersoner i organisationerna. Varje månad får nätverket ett specialgjort nyhetsbrev om vad som är på gång hos CAN.

Ytterligare viktiga samarbetspartner för CAN är Länsstyrelsernas ANDTS-samordnare. Vi har deltagit vid deras nätverksmöten och tillsammans med dem genomfört en grundutbildning för kommunala samordnare. Vi har varit med och arrangerat syd-, norr-, och mittlänskonferenser.

Under 2022 har vi också enligt plan utökat våra kontaktytor inom områdena brottsförebyggande och föräldraskapsstöd.

Utbildningar och konferenser

CAN är ofta ute och föreläser hos organisationer, lärosäten och myndigheter.

Vi är även arrangör eller medarrangör för en lång rad konferenser och utbildningar. Här är några exempel: Nätverkskonferens för medlemsorganisationer och länsombud, Narkotikakonferens i Sydsverige, Grundutbildning för kommunala samordnare tillsammans med Länsstyrelserna, Grundkurs i ANDTS prevention i samverkan med Tollare folkhögskola, seminarier vid Almedalsveckan, Drogfokus i Jönköping och Nordiskt rusmedelsseminarium.

Webbsändningar och webinarier

Vi har även haft webbsändningar och webinarier om aktuella frågor, ofta med ny kunskap från CAN, till exempel i samband med att den nya rapporten om beroende i befolkningen släpptes.

Tidskriften Alkohol & Narkotika

Tidskriften Alkohol & Narkotikas redaktör sedan flera år avslutade sin anställning i början av 2022. Årsmötet beslutade därefter om en översyn och en tillförordnad redaktör anställdes under den tid som styrelsen beredde ärendet. Två av årets sex nummer var dubbelnummer med tema Alkohol och genus samt Föräldraskapsstöd. Ett webinarium hölls på tema föräldraskapsstöd. Alkohol & Narkotikas podd (B)ruset gjorde en valspecial med representanter från riksdagspartierna. Tidskriften nominerades av Sveriges tidskrifters jury till "årets design".

Ungdomar

Drugsmart.se

Den nya uppdaterade ungdomssajten Drugsmart.se sjösattes 2022 och blev nominerad till Publishingpriset. Sajtens teknik, trovärdighet och målgruppsanpassning har stärkts i och med den nya versionen. Detta bland annat genom förbättrade källhänvisningar, gamification, webb- och åldersanpassade texter, intervjuer och nyheter.

Genom marknadsföring direkt till skolor och satsning i sociala medier har verksamheten utvecklats. Vid UNG Kulturfestival i Stockholm och vid DrogFOKUS i Jönköping syntes Drugsmarts mobila monter, en gul cykel med ett spel där besökarna kunde testa sin reaktionsförmåga. Personal fanns på plats i montern för att instruera spelet och svara på frågor om Drugsmart.

Arbetet med att utveckla Drugsmarts sociala medier och att implementera sajtens grafiska form där blev så lyckat att denna del av verksamheten nu gått in i en mer aktiv fas med bland annat olika quiz och inspel från följarna om vad de vill veta mer om.

Spela roll!

Under vecka 7 samordnade CAN den årliga uppmärksamhetsveckan Spela roll! som sätter fokus på barn som växer upp med någon som dricker för mycket. Flera engagerade aktörer var medarrangörer. Veckan uppmärksammades runt om i hela landet och de uppskattade webinarerna nådde över 1000 personer.

CAN i media

Synlighet i media

CAN arbetar för synlighet i medierna genom pressmeddelande och aktiva mediekontakter. Under 2022 syntes CAN i 474 tryckta pressklipp (2021: 397) och totalt tillsammans med radio och tv vid 1053 medietillfällen (2021: 694). Exempel på synlighet har varit stora intervjuer med medarbetare i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Ekot, TT, Studio Ett, TV4 Nyheterna, Nyhetsmorgon med flera.

Webb och sociala medier

CAN:s fakta och kunskap görs tillgänglig på en rad olika sätt: en användarvänlig webbplats, texter som är lätta att ta till sig, intervjufilmer, samt spridning via media, nyhetsbrev och sociala medier. Det ska vara lätt att få en snabb insikt i det vi förmedlar. Det ska också vara lätt att få fördjupad kunskap för de som önskar det.

Då den digitala kommunikationen är bärande för att CAN ska nå ut med fakta och kunskap, har vi prioriterat hög kvalitet på vår digitala kommunikation. Webbplatsen can.se är navet i all kommunikation från CAN.

CAN har en kontinuerlig planering för aktivitet och synlighet i sociala medier. Facebook är den prioriterade kanalen för CAN. Den uppdateras varje vecka med inlägg om aktuell verksamhet och annan kunskapsspridning.

Rapporter och metodutveckling

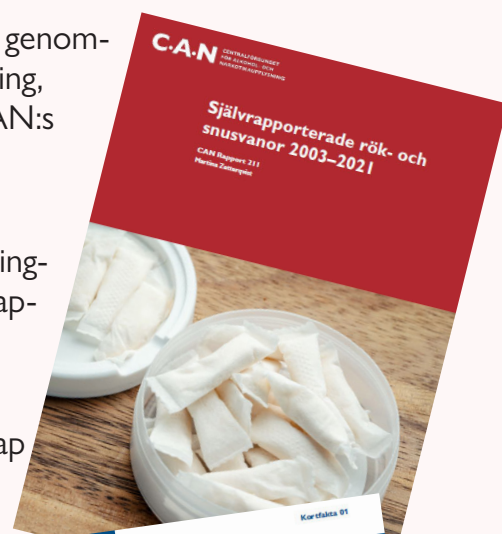
Under året har CAN:s sedvanliga årliga datainsamlingar genomförts. Dessa innefattar CAN:s nationella skolundersökning, Monitormätningarna, CAN:s preventionsindex samt CAN:s rapporteringssystem om droger (CRD), detta år med extrafrågor om läkemedel.

Huvudsakligen baserade på de ovan nämnda datainsamlingarna har under året tio CAN-rapporter och tre fokusrapporter släppts.

Den absoluta majoriteten av CAN-publikationerna har gjorts med målsättningen att samla in och sprida kunskap om konsumtions- och skadeutvecklingen i Sverige, även om några av de externa uppdragen har haft kommuner och regioner i fokus. Den nya publikationsformen *Kortfakta* har också introducerats. Först ut i denna serie var en beskrivning av lustgasanvändning bland unga.

Metodutvecklingen har genomförts under året. Bland annat har den nationella skolundersökningen för första gången även genomförts i gymnasieskolornas introduktionsprogram. Olika frågeformulär har uppdaterats med bland annat frågor om lustgas, tobaksfria nikotinprodukter och spel om pengar. Det sistnämnda är dessutom ett område som CAN satsat resurser på under året i och med att detta område nu ingår i ANDTS-strategin för 2022–2025.

Tillgänglighet har haft hög prioritet inom CAN:s kommunikation. Under 2022 har det skett ett arbete för att befästa rutinerna kring rapportsläpp och kunskapsspridande insatser.

Forskning på CAN

Sedan 2013 har CAN en utökad samverkan med forskare som har resulterat i ett nära samarbete med Karolinska Institutet. Vi samarbetar även med andra lärosäten, bland annat Stockholms universitet. Ett flertal forskare och doktorander bedriver idag studier på de datakällor CAN förfogar över. De forskare och doktorander som har anställning hos CAN bidrar även till kunskapsspridningen genom att medverka i våra utbildningsinsatser. Forskningsteman på CAN är ungdomar, socioekonomiska skillnader, anhörigproblematik, politik och prevention samt spelande om pengar och spelproblem.

Den 17 juni 2022 disputerade Erica Sundin med sin avhandling *Harm from others' drinking: reported negative experiences and predictors in general population surveys*. Läs mer om avhandlingen här: [Forskning om att påverkas av andras drickande - CAN](#)

Totalt har sju artiklar författade av medlemmar i Mats Ramstedts forskningsgrupp publicerats i olika vetenskapliga tidskrifter under året. Artiklarna är baserade på CAN:s material och/eller med väsentliga bidrag från CAN:s medarbetare som medförfattare.

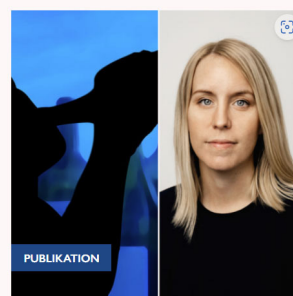
Forskningen på CAN bidrar till att:

- Öka förståelsen för utvecklingen inom ANDT-området genom fördjupade analyser av CAN:s data
- Stärka CAN:s position som nationellt kompetenscenter inom ANDTS-området
- Öka möjligheten för CAN att få kvalificerade uppdrag där beställaren förutsätter forskningskompetens

Forskning om att påverkas av andras drickande
Att alkoholkonsumtion leder till problem för många runt om de som dricker är ett perspektiv...

[→ LÄS ARTIKELN](#)

Hur påverkar pappors alkoholkonsumtion risken för att deras barn får drogproblem?

I dagarna publicerades den senaste artikeln av Siri Thor som är doktorand på KI och...

[→ LÄS ARTIKELN](#)

Kompetensutveckling, arbetsmiljö och jämlikhet

Studieresa till Italien

I mitten av september (den 12–16 september) genomfördes en studieresa till Italien. Med utgångspunkt från Genua besöktes Eclectica i Turin och National Research Council of Italy i Pisa.

Under båda besöken fick vi ta del av och diskutera forskning och utvecklingen inom ANDTS i Italien. Vi fick även presentera CAN:s arbete och diskutera ANDTS-utvecklingen i Sverige. En del av resan ägnades åt intern verksamhetsuppföljning och verksamhetsplanering.

Förstärkt arbete med att bli en inkluderande arbetsplats

Som ett led i att förbättra och fördjupa arbetet inom jämställdhet och inkludering inleddes hösten 2021 en kontakt med Add Gender vilka är en organisation som arbetar med inkludering och jämställdhet. Syftet med förfrågan var att få stöd i utformningen och modifiering av frågor till vår existerande medarbetarundersökning, samt genomförande av intervjuer för att kartlägga om det finns utmaningar relaterat till diskriminering på arbetsplatsen.

Våren 2022 redovisade Add Gender sin rapport. Utifrån denna rapport har vi i samband med APT och personalmöten arbetat med och diskuterat frågor rörande de områden som Add Gender rekommenderar att organisationer kontinuerligt arbetar med att utveckla.

1. Ledarskap och självledarskap
2. Målgrupp och interaktion
3. Kommunikation
4. Verksamhetsstyrning
5. Rekrytering och arbetsgivarvarumärke
6. Fikakultur och välbefinnande

Menssäkrade toaletter

Som en del i arbetsmiljöarbetet har samtliga toaletter på arbetsplatsen fått lådor med mensskydd som fylls på vid behov.

Kompetensprojektet

Under 2022 avslutades det arbete med Trygghetsrådet som påbörjades 2019 och som internt fått namnet Kompetensprojektet. Under åren har arbetet syftat till att ge CAN verktyg för ett mer systematiskt arbetssätt för verksamhetsutveckling, uppföljning och återkoppling. Projektet ledde även till att kommunikation identifierades som ett övergripande kompetensområde för hela CAN. Inom ramen för detta har följande utbildningsinsatser genomförts under 2022:

- Workshop om organisationsutveckling och roller
- Utbildning i Office 365
- Utbildning i Teams
- Utbildning i talare på scen
- Utbildning i digital presentationsteknik

C.A.N